

JUDr. ROBERT PELIKÁN, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne
Čj. MSP-439/2015-OD-SPZ/5
Počet listů: 2
Přílohy: 2/4

Nejvyšší soud ČR
Burešova 20
657 37 Brno

Věc: obv. zemřelý P.S. a obv. J. M., – stížnost pro porušení zákona

Příloha:

**Ověřená kopie rozsudku Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 3.11.1954 sp.zn. T 48/54 vč. zachovalých kopií archivního materiálu
Zpráva VÚA Olomouc ze dne 28.7.2015, čj. 34-61/2015-211101**

Podle § 266 odst. 1 tr. řádu podávám ve prospěch obviněného zemřelého P.S. a ve prospěch obviněného J.M.,

stížnost pro porušení zákona

proti rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 3.11.1954, sp.zn. T 48/54.

Rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 3.11.1954, sp.zn. T 48/54, byli obvinění P.S. a J.M. uznáni vinnými trestným činem nenastoupení služby v branné moci podle § 265 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona, a byly jim uloženy diferencované nepodmíněné tresty odnětí svobody vyměřené dle trestní sazby v § 265 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb., a to

obviněnému P.S. v délce 1 roku a 9 měsíců (21 měsíců),
obviněnému J.M. v délce 2 roků a 3 měsíců (27 měsíců),

a dále byl oběma obviněným uložen trest ztráty čestných práv občanských u každého na 3 roky.

Rozsudek nabyl právní moci dnem jeho vyhlášení, tedy 3.11.1954.

Předmětného trestného činu se obvinění dopustili tím, že ačkoliv jim byl řádně doručen povolávací rozkaz k nástupu vojenského cvičení, toto dne 25.8.1954 řádně nenastoupili a neučinili tak ani do 24 hodin po lhůtě stanovené v povolávacím rozkaze, přičemž se odvolávali na svoje náboženské přesvědčení.

Ze spisového materiálu dále vyplývá, že bylo nižším vojenským prokurátorem pravděpodobně dne 17.5.1955 (nečitelné datum) vydáno usnesení pod sp.zn. A 023937/E (archivní materiál), kterým bylo rozhodnuto, že je P.S. účasten na rozhodnutí presidenta republiky ze dne 9.5.1955 o amnestii a na základě čl. I odst. 5 mu byl prominut celý dosud neodpykaný zbytek trestu odnětí svobody. Ohledně J.M., vydal nižší vojenský prokurátor pravděpodobně v květnu 1955 (nečitelné datum) usnesení pod sp.zn. A 023936/E (nečitelná spisová značka), kterým bylo rozhodnuto, že je tento obviněný účasten na výše uvedeném rozhodnutí presidenta republiky o amnestii a na základě čl. II odst. 2 mu byl prominut celý dosud neodpykaný zbytek trestu odnětí svobody.

Ze zprávy Vojenského ústředního archivu v Olomouci ze dne 28.7.2015, čj. 34-61/2015-211101, bylo zjištěno, že obvinění P.S. a J.M. nejsou evidováni v rejstřících bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně jako účastníci rehabilitačního řízení dle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů.

Napadeným rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 3.11.1954, sp.zn. T 48/54, byl porušen zákon v neprospěch obviněného P.S. a obviněného J.M. v ust. § 1 odst. 1 a § 2 odst. 3 zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) ve vztahu k ust. § 265 odst. 1 tr. zákona č. 86/1950 Sb. Lze konstatovat, že v případě obviněného zemřelého P.S. došlo také k porušení ust. § 43 výše citovaného trestního zákona, neboť obviněný P.S. byl odsouzen k trestu odnětí svobody ve výměře nižší než 2 roky.

Podle § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) se svoboda svědomí zaručuje.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 87/1950 Sb., trestního řádu, bylo účelem trestního řádu upravit řízení v oboru trestního soudnictví tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona potrestáni.

Podle § 2 odst. 3 zákona č. 87/1950 Sb., trestního řádu, bylo úkolem soudu v trestním řízení zejména spravedlivě rozhodovat o trestných činech.

Podle § 265 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona, se trestného činu nenastoupení služby k branné moci dopustil ten, kdo v úmyslu vyhnout se trvale vojenské činné službě nebo zvláštní službě nenastoupil službu v branné moci do 24 hodin po uplynutí lhůty stanovené v povolávacím rozkaze.

Podle § 43 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona, soud vysloví ztrátu čestných práv občanských, odsuzuje-li pachatele za úmyslný trestný čin k trestu smrti, trestu odnětí svobody na doživotí nebo k trestu dočasného odnětí svobody převyšujícímu 2 léta anebo projevil-li pachatel trestným činem nepřátelství k novému demokratickému řádu. Soud však může vyslovit tento trest též, poškodil-li pachatel trestným činem důležité politické, vojenské nebo hospodářské zájmy republiky.

Těmito výše uvedenými ustanoveními se bývalý Nižší vojenský soud v Brně důsledně neřídil.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, je účelem tohoto zákona zrušit soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská politická práva a svobody zaručené Ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních normách zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případů osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 téhož zákona činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu také odporovalo jejich trestní stíhání a trestání.

V dané věci bylo při přezkumném řízení vycházeno z účelu zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, jehož vydáním sledoval zákonodárce především odstranění největších křivd, které se v 50. letech 20. století staly v justičním rozhodování tak, jako tomu bylo právě v posuzovaném případě, kdy obvinění P.S. a J.M. byli v podstatě odsouzeni pro své náboženské přesvědčení. Navíc v době rozhodování bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně nebylo zohledněno, že jmenovaní uplatnili právo na svobodu svědomí zaručené tehdejší Ústavou z 9. května 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.). Právo na svobodu svědomí přitom nelze zaměňovat se svobodou víry ani se svobodou náboženskou, zejména když motiv jednání pod imperativem svědomí je v případě odmítání vojenské služby nutno považovat za určující.

V případě obviněných se jednalo o čin směřující k uplatnění základního práva občana zaručeného jim ustanovením § 15 odst. 1 Ústavy Československé republiky z roku 1948, podle něhož má každý právo volby jakékoliv náboženské víry. Na druhé straně Ústava z roku 1948 stanovila v § 34 odst. 1, 2 základní povinnosti občana ke státu, mezi nimiž byla i povinnost konat vojenskou službu. Obvinění neměli možnost dostát svým povinnostem, jež jim byly uloženy zákonem, aniž by se dostali do rozporu s vlastním svědomím.

Navíc v době, kdy se obvinění měli dopustit protiprávního jednání, tehdejší právní řád neumožňoval alternativu k výkonu základní vojenské služby pro případy, kdy by její výkon vedl k popření náboženského přesvědčení jednotlivce.

V návaznosti na výše uvedené lze konstatovat, že rozsudek Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 3.11.1954, sp.zn. T 48/54, byl nepřiměřeně tvrdý nejen ve výroku o trestu, ale především ve výroku o vině, přičemž nelze jednání obviněných spočívající v nenastoupení vojenského cvičení v roce 1954 považovat za trestný čin a je namístě předmětný odsuzující rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 3.11.1954, sp.zn. T 48/54, jakož i další navazující rozhodnutí, zrušit, napravit tak trvajícím nezákonným stavem a poskytnout tímto způsobem určité zadostiučinění obviněným, resp. jejich pozůstalým.

Navrhují proto, aby Nejvyšší soud České republiky:

- 1) podle § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 3.11.1954, sp.zn. T 48/54, byl v neprospěch obviněných P. S. a J. M. porušen zákon v ust. § 2 odst. 3 tr. zákona č. 87/1950 Sb., ve vztahu k ust. § 265 odst. 1 tr. zákona č. 86/1950 Sb., a v případě obviněného zemřelého P. S. rovněž v ust. § 43 odst. 1 tr. zákona č. 86/1950 Sb.,
- 2) podle § 269 odst. 2 tr. řádu rozsudek bývalého Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 3.11.1954, sp.zn. T 48/54, zrušil a dále zrušil i všechna rozhodnutí na tento rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,
- 3) a dále postupoval podle § 271 odst. 1 tr. řádu a obviněné P.S. a J.M. podle § 226 písm. b) tr. řádu zprostil obžaloby pro skutek spočívající v tom, že ačkoliv jim byl řádně doručen povolávací rozkaz k nástupu vojenského cvičení, toto dne 25.8.1954 řádně nenastoupili a neučinili tak ani do 24 hodin po lhůtě stanovené v povolávacím rozkaze, přičemž se odvolávali na svoje náboženské přesvědčení, neboť v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem, a neshledá-li pro takový postup zákonné podmínky, aby postupoval podle § 270 odst. 1 tr. řádu.

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.
ministr spravedlnosti ČR

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [7 Tz 67/2016- I.](#)
[7 Tz 67/2016- II.](#)